

ÇEKYA'DA NÜFUS DEĞİŞİMİ VE NÜFUSUN MEKÂNSAL DAĞILIMI

Araştırma Makalesi / Research Article

Uysal, A. (2020). Çekya'da Nüfus Değişimi ve Nüfusun Mekânsal Dağılımı. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(1), 134-149.

Geliş Tarihi: 12.02.2020
Kabul Tarihi: 02.05.2020
E-ISSN: 2149-3871

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet UYSAL
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü
ahmetuysal@nevsehir.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5928-0516

ÖZ

Birçok açıdan kendine özgü özellikler gösteren Çekya, Orta Avrupa'nın özellikle Kadife Devrim sonrasında dikkat çeken ülkelerinden birisidir. Nispeten küçük yüzölçümüne rağmen bağımsızlığını kazandığı günden günümüze kadar birçok tarihsel olaya şahit olan ülkede bu değişimin izlerinin en güzel göstergelerinden birisi de nüfustur. Bu çalışmada, genel olarak, geçmişten günümüze Çek Cumhuriyeti'nin nüfus değişimi ve daha özelden günümüzde Çekya'nın nüfus özellikleri ve nüfusun mekânsal dağılımı ele alınmıştır. Açıkçası Çekya'daki nüfus değişimi tarihsel olaylarla doğrudan bağlantılıdır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında 1918 yılında bağımsızlığını kazanan Çekoslovakya'nın İkinci Dünya Savaşı sonrasında topraklarının bazı bölümlerini kaybetmesi ve savaş esnasında Nazi Almanları ile işbirliği yapan Südetya Almanları'nın zorunlu göçe tabi tutulması Çekya'daki nüfus değişimini etkileyen en önemli olaylardandır. Soğuk Savaş döneminde ülkeye göç eden Vietnamlılar günümüzde Çek nüfus coğrafyasının bir diğer önemli niteliklerinden birisidir. Uzun yıllar kader birliği yapmış Çekler ve Slovaklar Kadife Devrim ile Kadife Boşanma denilen olayla ayrılıp yollarına ayrı devam etmişlerdir. Komünist rejim sonrasında günümüze kadar geçen otuz sene içinde serbest piyasa ekonomisine geçiş ve Avrupa Birliği'ne giriş ülkeyi etkileyen en önemli olaylardandır ve bu bağlamda özellikle küreselleşme denen olgunun izlerini nüfus üzerinde de görmek mümkündür. Bohemya, Moravya ve Silezya şeklinde üç tarihi bölgeye ayrılan Çekya idari olarak on dört bölgeye ayrılmıştır. Her tarihi bölgenin merkezi şehri aynı zamanda ülkenin en kalabalık şehridir. Buna göre Bohemya Bölgesi'nin merkezi şehri ve aynı zamanda ülkenin de başkenti olan Prag ülkenin nüfusu en fazla olan şehriken, peşinden sırasıyla Moravya'nın merkezi şehri Brno ülkenin ikinci büyük şehri, Silezya'nın merkezi şehri olan Ostrava ülkenin üçüncü büyük şehridir. Aynen şehirlerin sıralanışında olduğu gibi bu bölgelerin yüz ölçümü, nüfus miktarı ve gelişmişlik düzeyleri arasında paralellik vardır

Anahtar Kelimeler: Çekya, Nüfus Değişimi, Mekânsal Dağılım.

POPULATION CHANGE AND SPATIAL DISTRIBUTION IN CZECHIA

ABSTRACT

Czechia, one of the most remarkable countries of Central Europe, has witnessed many historical events since its independence. In this respect, population is an essential element in social science to grasp the change of society and historical events. The aim of this paper is to examine the population change of Czech Republic, and in particular the features of Czech population and spatial distribution of the population. It is significant to note that the population change of Czech Republic is directly related to historical events. For instance, The fact that Czechoslovakia, which gained its independence in 1918 after the First World War, had lost some parts of its territory after the Second World War and the forced migration of Sudeten Germans who cooperated with Nazi Germans during the war is one of the most important events affecting the population change in Czech Republic. Vietnamese people, who immigrated to the country during the Cold War, is another important feature of the population geography of Czech Republic. Besides, the fact that Czechia and Slovakia had gone to diverse way after Velvet Divorce is another crucial event in the history of these two countries. Transition

to the free market economy and entry to the European Union in the last thirty years since the post-communist regime are among the most important events seen the influences on the population of Czechia. Although Czech Republic divided into three historical regions such as Bohemia, Moravia and Silesia, it has fourteen administrative regions. Bohemia, which is largest historical region of Czech land, has more crowded cities than Moravia and Silesia. The top three major cities of Czech Republic are Prague, Brno and Ostrava.

Keywords: Czehia, Population Change, Spatial Distribution.

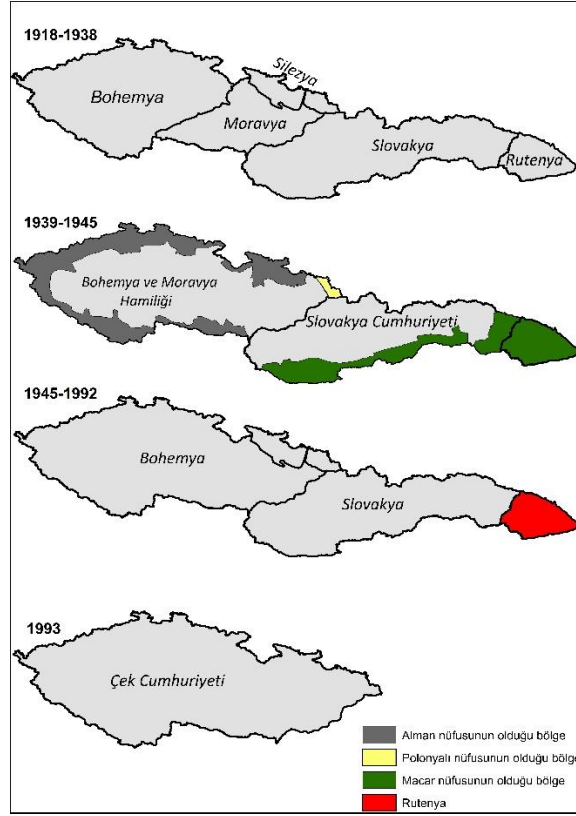
1. GİRİŞ

Orta Avrupa'nın turistik bakımdan en çekici ülkelerinden birisi olan Çekya, özellikle "Budapeşte-Viyana-Prag" üçgeninde en çok uğranılan güzergâhlardan birisidir. Nasıl günümüzde turistik olarak bu üç güzergâhın yolu kesişiyorsa tarihin çoğu döneminde de kesişmiştir. Hatta denilebilir ki bu şehirler birçok açıdan iç içedir. Örneğin, Çekler ve Slovaklar Birinci Dünya Savaşı'na kadar Avusturya Macaristan İmparatorluğu hâkimiyetinde yaşamıştır. Bu iki kader birliği yapmış milletin hikâyesine bakılırsa Prag yani Çekler Viyana'nın etkisinde, Bratislava yani Slovaklar Budapeşte'nin etkisinde yaşamıştır. Geçmişten günümüze, özellikle Kadife Devrim'in otuzuncu yıl dönümünün yaşandığı günümüzde, belki de, soğuk savaş döneminin birçok konuda özgünlüğe sahip ülkesi bu tarihsel süreçlerden en çok etkilenen ülkelerden birisidir. Hem post-komünist dönem diye ifade edilen dönemde hem de daha önceki tarihsel süreçlerden en çok da ülkenin nüfusu etkilenmiştir. Birinci Dünya Savaşı sonrası bağımsızlığını kazanan Çeklerin nüfusu bu dönemden günümüze kadar savaş, zorunlu göç, toprak kaybı gibi birçok olaydan etkilenmiştir. O yüzden Çekya'da nüfus değişimi ele alınırken tarihsel boyutu mutlaka göz önünde bulundurmak gerekir. Açıkçası, tarihsel olayların nüfus değişimine etkilerini göz önüne almak hem Çekya'daki nüfus değişiminin derinliğini kavramada hem de Çek Beşeri Coğrafyası'na dair daha kapsamlı okumalar için imkân sunabilir. Bu çalışma Çekya'nın geçmişteki nüfusu ve Çekya'nın günümüzdeki nüfusu şeklinde iki genel başlığa ayrılmış olsa da, elbette geçmişten günümüze bir akış olduğu ve bu akışın nüfus değişimi bağlamında değerlendirileceği ifade edilmelidir. Bir diğer hususu ifade etmek gerekirse o da ülke ismine dair meseledir. Resmi olarak ülkenin adı Çek Cumhuriyeti'dir ve bu isim gündelik dilde de yaygın bir şekilde kullanılır. Ancak 2016 yılında ülke adının Çekya şeklinde kullanılması devlet politikası olarak teşvik edilmektedir. Bu yazıda da hem gündelik dilde yaygınlaştığı için hem de Türkçe'ye uygun olduğu için Çekya adı tercih edilmiştir.

2. ÇEKYA'DA NÜFUSUN TARİHSEL DEĞİŞİMİ

Hemen başlangıçta söylemek gerekirse, Çekya'nın geçmişten günümüze nüfus değişimi kavrayabilmek için Çekya ve Slovakya devletlerinin tarihini iyi bilmek; daha doğru bir ifadeyle, bu iki ulusun yapmış olduğu kader birliğini göz önüne almak gereklidir. Öyle ki, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na karşı verdikleri bağımsızlık mücadelesi 1918 yılında birlikte kurdukları Çekoslovakya Cumhuriyeti ile sonuçlanan bu iki ulusun bir devlet çatısı altında birlikteliği 1991 yılındaki "Kadife Boşanma"ya kadar devam etmiştir. Yani Çek ve Slovak tarihi denildiği zaman iki milletin tarihine eş zamanlı bakmak ya da Çekoslovakya tarihini daha ayrıntılı bir şekilde incelemek gereklidir. O yüzden çalışmanın bu bölümünde her ne kadar Çek Cumhuriyeti nüfusunun tarihsel değişimi ele alınsa da kaçınılmaz olarak Slovak nüfustan da bahsedilecektir.

Şekil 1: Çekya'nın Tarihsel Değişimi

Bir başka husus ise nüfusu etkileyen birçok faktör olmasına rağmen nüfusun tarihsel değişimi söz konusu olduğu zaman siyasi gelişmelerin dolayısıyla siyaset tarihinin belirleyici faktör olarak daha çok öne çıkmasıdır. Bu bağlamda 1918 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'ndan ayrılarak bağımsız bir devlet olması Çek ve Slovak tarihini etkileyen en önemli olaydır. Ayrıca Çekoslovakya'nın tarihinde 1945, 1948, 1968, 1989 ve 1991 yıllarında olan olaylar nasıl tüm ülkeyi etkilemişse nüfusu da büyük ölçüde etkilemiştir. Bu açıdan Çek nüfusunun tarihsel değişimini daha iyi görebilmek için Çek siyasi tarihindeki önemli olayları referans alarak dönemlere ayırmak faydalı olacaktır.

Tablo 1: Çek Cumhuriyeti'nin Siyasal Tarih Dönemleri

<p>1918-1938 yılları Çekoslovakya Cumhuriyeti/<i>Birinci Çekoslovak Cumhuriyeti</i>, (1918-1938) Münih Antlaşması (1938)</p> <p>1939-1945 yılları Çek-Slovak Cumhuriyeti/<i>İkinci Çekoslovak Cumhuriyeti</i> (1938-1939) Alman İşgali (1939-1945)</p> <p>1945-1992 yılları Çekoslovakya Cumhuriyeti/<i>Üçüncü Çekoslovak Cumhuriyeti</i> (1945-1938) Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti (1960-1990) Kadife Devrim (1989) Çek ve Slovak Federe Cumhuriyeti (1990-1992)</p> <p>1992-günümüz</p>
--

Çekya'nın tarihi dört döneme ayrılabilir (Tablo 1 ve Şekil 1). Birinci dönem, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avusturya Macaristan İmparatorluğu'ndan ayrılıp Slovaklarla beraber Çekoslovakya Cumhuriyeti'ni kurulduğu dönem (1918-1938); ikinci dönem, İkinci Dünya Savaşı esnasındaki dönem (1939-1945); üçüncü dönem, Soğuk Savaş dönemindeki Sosyalist Çekoslovakya dönem ve dördüncü dönem (1945-1992) ve Sosyalist rejimler sonrası Çek ve Slovakların ayrılarak iki bağımsız devlet olarak devam ettiği dönem (1992-günümüz).

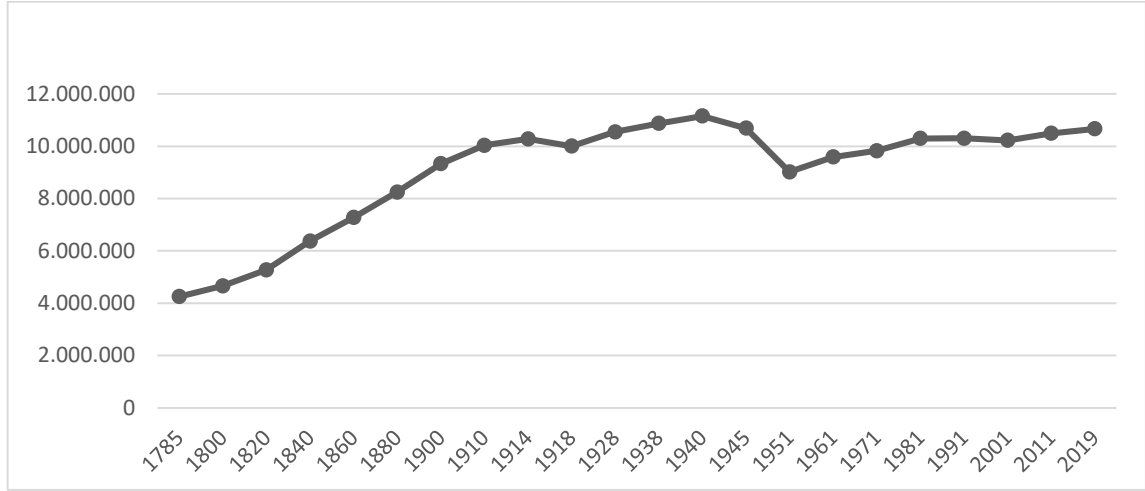
Bütün bu tarihsel dönemlerdeki nüfus değişiminin sebepleri haricinde geçmişten günümüze sayısal olarak bakılacak olursa, Çek İstatistik Ofisi'nin verilerine göre, Çekya'nın 5. Yüzyıldaki nüfusu 350-500 bin arasında olduğu tahmin edilmektedir. Sırasıyla, 1050'de 680 bin, 1200'de 1,235 bin, 1400'de 2,800 bin-3,270 bin, 1500'de 1,625 bin-2,000 bin, 1600'de 2,000 bin-2,440 bin, 1700'de 2,527 bin-2,725 bin, 1800'de 4,659 bin, 1900'de 9,333 bin olduğu tahmin edilmektedir. Savaş sonrası bağımsızlığını kazanan Çekoslovakya'nın günümüzde Çek topraklarında kalan yerlerinin nüfusu 10, 004,335'dir ve günümüzde bu rakam 10, 668, 641'e ulaşmıştır (Cravens, 2006) (Tablo 2 ve Şekil 2)

Tablo 2: Çekya'nın Yıllara Göre Nüfusu

Yıllar	Nüfus	Yıllar	Nüfus
1785	4.250.000	1938	10.877.442
1800	4.659.000	1940	11.159.539
1820	5.272.791	1945	10.692.912
1840	6.378.071	1951	9.023.170
1860	7.277.801	1961	9.588.016
1880	8.252.040	1971	9.830.602
1900	9.333.853	1981	10.303.208
1910	10.035.575	1991	10.308.682
1914	10.283.486	2001	10.224.192
1918	10.004.335	2011	10.496.672
1928	10.549.221	2019	10, 668, 641

Kaynak: Çek İstatistik Ofisi (Český statistický úřad)

Şekil 2: Çekya'nın Yıllara Göre Nüfus Değişimi

I. Dünya Savaşı'na girmeden önce Avusturya-Macaristan hâkimiyeti altında bulunan Modern Çekoslovakya'yı oluşturan Bohemya, Morevya ve Silezya'nın 1910 yılında 10 milyon nüfus içinde konuşulan dillere göre ayrımı bize bölgenin etnik yapısı hakkında bilgi verir. Buna göre nüfusun % 62.9'u Çekçe, % 34.6'ı Almanca, % 1.6 Polonyaca dilini konuşmaktadır. 1918 yılında bağımsız bir devlet olan Çekoslovakya öncesinde Avusturya Macaristan İmparatorluğu'nun özerk bir bölgesiydi. I. Dünya Savaşı'nda İttifak Devletleri safında savaşa katılan Avusturya Macaristan'ın bünyesinde bulunan Çekler ve Slavlar bu savaşı fırsat bilerek İtilaf Devletleri'ni destekleyen politikalar benimsemişti. Savaş sonrasında İtilaf Devletleri'nin galip gelmesiyle beraber bağımsızlığını kazanan Çekler ve Slovaklar nispeten tarihsel bölgelerinden daha büyük toprağa sahip olmuşlardır. Eski Avusturya-Macaristan İmparatorluğu topraklarının beşte biri bağımsızlık ile beraber Çekoslovakya sınırları içinde kalırken imparatorluk nüfusunun dörtte biri de Çekoslovakya nüfusu oluşturmuştur. Ayrıca Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun endüstriyel alanlarının üçte ikisi de yeni devlete miras kalmıştır. Batısı doğusuna göre daha zengin olan Çekoslovakya'da 1921 yılı nüfusu 13.374.364 kişidir. Bu nüfusun yaklaşık 7 milyonunu Çekler, 2 milyonunu Slovaklar, 3 milyonunu Almanlar, 750 binini Macarlar, 500 binini Rutenyalılar ve 80 binini Polonyalılar oluşturmaktadır (Mahoney, 2011). Çekoslovakya nüfusunun mekânsal dağılımı denilince ülkenin tarihi bölgeleri göz önüne alınmalıdır. Çekoslovakya kurulduğunda beş tarihsel bölgeden oluşmuştur. Bunlar, Bohemya, Slovakya, Moravya, Silezya, Karpatlar Rutenyası (*Podkarpatská Rus*). Toplam 13 milyon nüfusun yüzde 49'u Bohemya'da, yüzde 22'si Slovakya'da, yüzde 19.6'sı Moravya'da ve geri kalan yüzde 9.4'lük nüfus ise Silezya ve Rutenyada bulunmaktadır. Çekoslovakya sınırları içinde kalan günümüz Çek Cumhuriyeti topraklarının devletin ilk kurulduğu yıllardaki nüfusuna bakılacak olursa, Çekya'nın 1921 yılındaki nüfusu 10.005.734 kişi olan nüfusun etnik dağılımı şöyledir (Tablo 3); Nüfusun 6.758.983 kişi ile yüzde 67.5'i Çek, Moravyalı ve Silezyalı; 3.061.369 kişi ile yüzde 30.6'sı Alman; 103.521 kişi ile yüzde 1'i Polonyalı, 35.699 kişi ile yüzde 0.4'ü Yahudi'dir (Cravens, 2006).

1930 yılında Çekoslovakya'da nüfusun yüzde 73.5'i Katoliklik, yüzde 7.6'sı Protestanlık, yüzde 5.3'ü Çekoslovak Kilisesi, yüzde 3.9'u Yunan ve Ermeni Kilisileri, yüzde 2.4'ü Yahudilik, yüzde 1 Ortodoks Kilisesi'ne üye iken yüzde 5.8'in dini bağlılığı yoktur (Toma ve Raban, 1975). II. Dünya Savaşı'nda zorunlu göçe tabi tutulan Almanların hemen hemen hepsi Katolik olduğu için 1945 yılında ülkedeki 3 milyona yakın Katolik nüfus azalmıştır. Ayrıca 1930 yılında 250 bin olan Yahudi nüfusu ülkedeki Nazi işgali döneminde katliam ve sürgün sebebiyle epey azalmıştır (Beeson, 1982).

Birinci Çekoslovak Cumhuriyeti denilen dönemde (1918-1938) demokratik ve nispeten refah seviyesi yüksek yıllar geçiren bu yeni devlet II. Dünya Savaşı'ndan olumsuz etkilenen devletlerden birisidir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Çekoslovakya nüfusedeki en önemli değişimi ülke sınırları içindeki yaklaşık 3 milyon Alman nüfusun 1945 ve 1947 yıllarında zorunlu göçe tabi

tutulmasıdır. Savaş öncesi Çekoslovakya'sında toplam 3 milyon Alman nüfusun büyük bir çoğunluğu Bohemya'nın kuzeyi ve batısında ve Moravya'nın kuzeyinde bulunan Südetya Bölgesi'nde yaşardı. Südet Almanları ya da Bohemyalı Almanlar denilen bu azınlık grup savaş esnasında Nazi Almanya'sına katılmak istemiştir ve bu bağlamda faaliyetler yapmıştır. II. Dünya Savaşı esnasında Almanlar ile Çekoslovaklar arasında en tartışmalı bölge olan Südetya Bölgesi Nazi Almanya'sına katılmışken savaş sonrasında Çekoslovaklar bu bölge ağırlıklı olmak üzere ülkedeki yaklaşık 3 milyon Alman'ı Almanya'ya ve Avusturya'ya sürüp boşalan yerlere Çek nüfusunu yerleştirmiştir. Bunun haricinde II. Dünya Savaşı sonrasında Çekoslovakya sınırları içinde olan Rutenya'nın Sovyetler Birliği'ne katılmasıyla ülke nüfusunda 600 bin kişi daha azalmıştır (Thirring, 1942).

Çekoslovakya kurulduktan sonra 1921 yılında yapılan nüfus sayımına göre, 10.005.734 kişi olan nüfusun etnik dağılımı şöyledir: Nüfusun 6.758.983 kişi ile yüzde 68.4'ü Çek, Moravyalı ve Silezyalı; 3.061.369 kişi ile yüzde 30.3'ü Alman; 103.521 kişi ile yüzde 0.7'si Polonyalı, 35.699 kişi ile yüzde 0.4'ü Yahudi'dir. Bu oran II. Dünya Savaşı'na kadar böyle devam etmiştir (Tablo 3). Ancak savaş sonrasında nüfusta ciddi değişiklikler olmuştur. 1950 yılında Çekya'nın nüfusu 8.896.133'tür. Bu nüfusun 8.343.558 kişi ile yüzde 93.9'u Çek, Moravyalı ve Silezyalı; 159.938 kişi ile yüzde 1.8'i Alman'dır. Alman nüfusunun düşüş sebebi II. Dünya Savaşı ve sonrasında yaşananlardır. Şöyle ki; Birinci Cumhuriyetin kurulmasından sonra sorunsuz bir şekilde yaşayan Alman nüfustan 1929 yılı tüm dünyada yaşanan ekonomik kriz ile beraber farklı sesler çıkmaya başlamıştır. II. Dünya Savaşı başlamadan önce Nazi Almanyası bu bölgede hak iddia etmiştir. 1938 Münih Antlaşması ile Müttefik Devletlerin Çekoslovakya'yı yalnız bırakmasıyla Hitler Südetya Bölgesi'ni ve ülkenin yaklaşık üçte birini işgal etmiştir. Ayrıca Hitler'in Slovakya'ya bağımsızlık vaadinde bulunması Çekler ve Slovaklar arasında açmanın yanında Slovakları da kukla bir toplum konumuna getirmiştir. Savaş sonunda Südetya Almanları Nazilerin yanında yer aldığı için bu bölgede yaşayan Almanlar zorunlu göçe tabi tutulmuştur.

Tablo 3: Çekya'nın Yıllara Göre Nüfus Değişimi

Etnisite	1921	1991	2001	2011
Çek, Moravyalı, Silezyalı	68.4	94.8	93.8	69.4
Çek	-	81.2	90.1	64.3
Moravyalı	-	13.2	3.6	5.0
Silezyalı	-	0.4	0.1	0.1
Slovak	0.1	3.1	1.8	1.4
Alman	30.3	0.5	0.4	0.2
Polonyalı	0.7	0.6	0.5	0.4
Diğer	0.5	1.0	3.5	3.3
Cevap Vermeyen	-	-	-	25.3

Kaynak: Zemepis Ceske Republiky, 2016

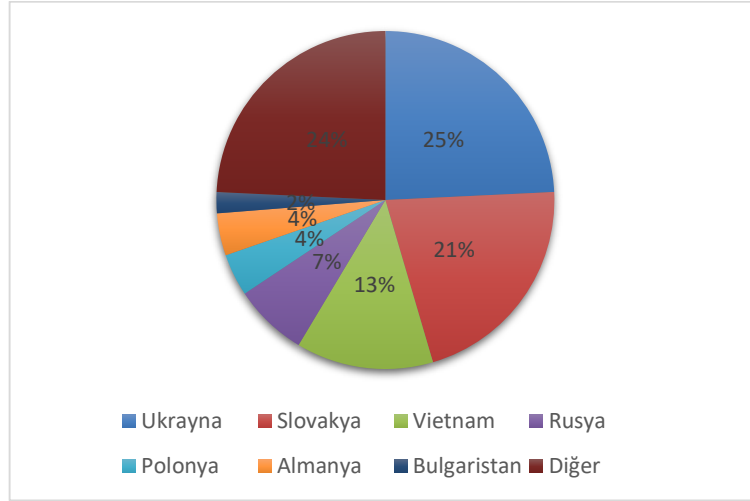
Çek ve Slovaklar tarih boyunca kader birliği yapmış iki millet olarak kabul edilir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra iki ulusun kurduğu devlet olan Çekoslovakya 1991 yılına kadar devam etmiştir. Geçmişte Çekya nüfusu denildiği zaman bugünkü Çekya sınırları içindeki nüfus kastedilmektedir. Örneğin 1991 yılında iki ulus ayrılmadan önce toplam nüfus 15.6 milyon iken bu nüfusun yaklaşık 10 milyonunu Çekya'nın, 5 milyonunu da Slovakya'nın nüfusedir. Çekya'nın dördüncü dönemi denilen Kadife Devrim sonrasında günümüze kadarki nüfus değişimi ikinci bölümde ele alınacaktır.

3. ÇEKYA'DA GÜNÜMÜZDEKİ NÜFUS ÖZELLİKLERİ VE NÜFUSUN MEKÂNSAL DAĞILIMI

Çek İstatistik Ofisi'nin Haziran 2019 verisine göre Çekya'nın nüfusu 10, 668, 641'dir. Yirminci yüzyıl başında ülke bağımsız olduğu zamanki nüfusu yaklaşık 9 milyon olmasına rağmen hâlâ nüfusunun aynı bantta olmasının sebepleri Çekya'nın nüfusunun tarihsel gelişimi başlıklı bölümde ele alınmıştır. Bu tarihsel sebeplere ilaveten Çekya nüfus artışı düşük olan bir ülkedir. 2017 yılı nüfus verilerine göre Çekya'da doğumlar 114, 789 kişiyken ölümler 111,443'tür. Buna göre doğumların oranı binde 10,8 iken ölüm oranı binde 10,5'tir. Bunun sonucu olarak 2017 verilerine göre doğal nüfus artışı binde 0.3'tür. Genel olarak doğal nüfus artış oranı dünyada düşük olan ülkelerden biridir. Hatta Çek Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra 1994 ile 2005 yılları arasında nüfus artış hızı negatif seviyededir. 2006 yılından itibaren nüfusun doğal artış oranı pozitif seviyeye gelmiştir. İstisna olarak 2013 yılında çok az da olsa doğal nüfus artış hızı eksi seviyededir. Sonuç olarak Çekya doğal nüfus artış hızı düşük olan bir ülkedir.

Çekya'da nüfusun yaş aralığına bakıldığında zaman, Çekya'da toplam nüfus içinde 0-14 yaş aralığında olan nüfus 1,670,677 (yüzde 15.2), 15-64 yaş aralığında olan nüfus 6, 899, 195 (yüzde 65.7) ve 65 ve üstü yaşa aralığında olan nüfus 2,040,183 (yüzde 19.1)'tür. Çekya'da ortalama yaş 42.2'dir. Ayrıca ortalama yaş kadınlarda 43.6 iken erkeklerde 40.8'dir. Çekya'da kadın nüfus 5,390,791 iken erkek nüfus 5,219,721'dir. Oransal olarak bakılırsa kadın nüfusun oranı yüzde 51 iken, erkek nüfusun yüzde 49'dur. Kadın nüfus nispeten erkek nüfusuna göre daha fazla olsa ülke genelinde kadın-erkek nüfusunun birbirine yaklaşık olduğu söylenebilir. Çekya'nın bütün bölgelerinde ülke genelinde olduğu gibi çok az da olsa kadın nüfus erkeklerden daha fazladır. Çekya'da ortalama yaşam süresi toplamda 78.9'dur. Bu sayı kadınlarda 82.1 iken erkeklerde 76'dır.

Şekil 3: Çekya'da Yabancı Nüfusun Dağılımı (%)

Çekya'da 1991'inden günümüze kadar az da olsa artan doğum oranlarına ilaveten nüfus artışını etkileyen en önemli husus yabancı nüfusun artışıdır. Kadife Devrim sonrası yabancı nüfus ile günümüzdeki yabancı nüfusu kıyasladığımızda 1994'te 104,343 olan yabancı nüfus 2018 yılında 564,354'e ulaşmış beş misli artmıştır (Şekil 3). 2001 yılında 124.668 olan yabancı nüfus 2011 yılında 449,450'ye ulaşmıştır. 2011 nüfus sayımına göre göç ile gelen yabancı nüfusun dağılımı sırasıyla şöyledir: 117,810 kişi Ukraynalı, 84,380 kişi Slovakyalı, 53,110 Vietnam, 36,055 Rus, 20,780 Alman, 17,856 Polonyalı. Nüfus sayımına göre Çekya'da 182 ülkeden de insan yaşamaktadır. 2018 yılı verilerine göre Çekya'daki yabancı nüfus 564, 345'e ulaşmıştır ki bu nüfus toplam nüfusun yüzde 5.1'ini oluşturmaktadır. Çekya'daki en fazla yabancı nüfusun geldikleri ülkelere göre dağılımı şöyledir: 131,302 kişi Ukraynalı; 116,817 kişi Slovakyalı; 61,097 kişi Vietnamlı; 38,033 kişi Rusyalı; 21,279 kişi Polonyalı; 21,267 kişi Almanyalı; 15, 593 kişi Bulgaristanlı; 14,684 kişi Romanyalı; 9,510 kişi ABD'li, 9,075 kişi Moğolistanlı; 7,485 kişi Çinli ve 7,093 kişi İngiltereli'dir.

Verilere bakıldığında Çekya'daki en fazla yabancı topluluklar Ukrayna, Rusya ve Polonya gibi eski Sovyet Dönemi Slav ülkeleridir. Asya'dan en büyük göçmen grubu ise Vietnam'dandır. Bununla beraber Çin ve Moğolastitan da göçmenler diğer Asya grubu ülkelerini oluşturur.

Bu noktada Çekya'daki Vietnamlılara ayrı bir paragraf açmak gerekmektedir. 1950 tarihinde Çekoslovakya Cumhuriyeti ve Vietnam Demokratik Cumhuriyeti ülkeleri diplomatlarının bağlantı kurmasından sonra, Ağustos 1955 tarihinde iki ülke arasında imzalanan anlaşma gereğince birçok Vietnamlı genç Çekoslovak Cumhuriyeti ve daha sonra da Çekoslovak Sosyalist Cumhuriyeti'nde eğitim görmüştür (Müllerová, 1998). Daha sonraki yıllarda, 1967-1989 yılları arasında işçi alım programı ile ülkedeki Vietnamlıların sayısı artmıştır (Alamgir, 2013). Komünist rejim döneminde Vietnam'dan Çekya'ya gelenlerle beraber Çekya'da hatırı sayılır bir Vietnam Diasporası oluşmuştur ve çoğu diaspora çalışmalarında görüldüğü gibi Çekya'daki Vietnamlılara dair kimlik, aidiyet, uyum, suç gibi konular göç çalışmalarının önemli konularındandır (Nožina, 2010; Hüwelmeier, 2015).

Çekya'daki azınlık nüfus denilince bir diğer olgu da Çekya'daki Romanlardır. 1991 nüfus sayımlarına göre Çekoslovakya'daki Roman nüfusun 80,627'si (toplam nüfusun %1.5) Slovakya'da, 32,903'ü (toplam nüfusun % 0.3'ü) Çekya kısmında bulunmaktadır. Ancak bağımsız çalışmalar bu sayının daha fazla olduğunu ifade edip Çekya'daki Roman nüfusun 250 bin civarında olduğunu iddia eder (Vermeersch, 2003). Roman nüfusun Çekya'daki algısı, uyum ve Roman nüfusa karşı ayrımcılık dikkat çeken önemli konulardır (Cviklova, 2015).

Çek İstatistik Ofisi'nin verilerine göre 1994 yılında Çekya'da Türk sayısı 223 iken bu sayı 2018 yılında 3,105'e ulaşmıştır. Geçmişten günümüze Çekya'daki Türk nüfusa bakılacak olursa 1994'te 223, 1995'te 281, 1996'da 344, 1997'de 326, 1998'de 392, 1999'da 389, 2000'de 329, 2001'de 334, 2002'de 380, 2003'de 422, 2004'te 520, 2005'te 635, 2006'da 807, 2007'de 975, 2008'de 1,100, 2009'da 1,212, 2010'da 1,377, 2011'de 1,494, 2011'de 1,494, 2012'de 1,489, 2013'de 1,669, 2014'de 1,620, 2015'te 1,664, 2016'da 2,163, 2017'de 2,699 ve 2018'de 3,105. Bu verilere göre diğer azınlık gruplara göre Çekya'daki Türk nüfusu oldukça azdır.

Ülkede bulunan toplam yabancıların 178.177'si Prag'da yaşamaktadır. Toplam nüfusun yaklaşık yüzde 17'si yabancılardan oluştuğu için Prag bu özelliği ile ülkenin en kozmopolit şehridir. Yabancı nüfusun ikinci yoğun olduğu yer 55.928 kişi ile Prag çevresini saran Merkezi Bohemya iken üçüncü bölgesi ise 37,724 kişi ile ülkenin en büyük ikinci şehri Brno'nun olduğu Güney Moravya Bölgesi'dir.

Çekya'daki nüfusun dini özelliğine bakılırsa, ülkede ateist nüfusun fazla olduğu gözlenmektedir. 2011 nüfus sayımı verilerine göre, din ile ilgili soruya nüfusun yüzde 44.7'si bir cevap vermemiştir. Yüzde 34,5'ise bir dine inanmadığını ifade etmiştir. Yüzde 6.8'i belli bir din ile nitelendirilmese de inançlı olduğu ifade etmiştir. Nüfusun yüzde 12,6'sı ise kendini Hristiyan olarak tanımlamıştır ki bu oran içinde en yükseği yüzde 10,4 ile Katolik nüfus oluşmaktadır. Nüfusun yüzde 7 civarı ise kendini diğer dinler kategorisinde olarak ifade etmiştir. Bütün bu verilerden hareketle denilebilir ki Çekya'da güçlü bir sekülerleşme süreci ve ateizm vardır (Spousta, 2002). Geçmişten günümüze kiliseye devam edenlerin sayılarının azaldığı ve kendilerini ateist ya da hiçbir dine inanmıyorum diyenlerin sayısının yükseldiği gözlemlenmektedir (Tablo 4) (Hamplová ve Nešpor, 2009).

Tablo 4: Çekya'daki Nüfusun Dinlere Göre Dağılımı

	1950		1991		2001	
Katolik Klisesi	6,792,046	% 76	4,021,385	39,0	2,740,780	% 26.8
Protestan Klisesi	401,729	% 4.5	203,996	% 2.0	117,212	% 1.1
Çekoslovak Hutsi Klisesi	946,813	% 10.6	178,036	% 1.7	99,103	% 1.0
Diğer Kliseler	212,694	% 2.4	105,661	% 1.0	81,859	% 0.8
Ateist	519,962	% 5.8	4,112,864	% 39.9	6,039,991	% 59.0

Toplam	8,896,133	% 100.0	10,302,215	% 100.0	10,230,060	% 100.0
--------	-----------	---------	------------	---------	------------	---------

(Hamplova ve Nespor, 2009)

Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi (Creighton, 2014) Çekya nüfusu denilince ilk dikkat çeken olgulardan birisi de nüfusun yaşlanmasıdır. Nüfusun yaşlanmasının temel sebebi düşük doğum oranları ve ortalama yaşam süresinin uzamasıdır. Dufák ve Minarek'in (2009) Çekya'daki yaşlı nüfusun bölgesel perspektifle analizini yaptığı çalışmasında Çekya'daki yaşlı nüfus dağılımının bölgesel düzeyde benzerlik gösterdiği ve yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranının arttığını göstermiştir. Bu çalışmada, 2007 yılındaki toplam 10,381,130 nüfusun 1,476,923'ü 0-14 yaş arası; 7,391,373 15-64 yaş arası; 1,512,834'ü 65 yaş üstü aralığında bulunmaktadır.

Svatošová (2010) Çekya ile diğer Avrupa ülkelerinin demografik gelişimini kıyasladığı çalışması Çekya nüfusunun diğer Avrupa ülkelerine göre durumunu göstermesi bakımından dikkate değerdir. 2008 yılı nüfus verilerinin esas alındığı bu çalışmada, nüfus gelişimini değerlendirmek için yedi gösterge ele alınarak nüfus gelişimi indeksi hesaplanmıştır. Bu kriterler, doğal nüfus artışı, toplam nüfus artışı, doğum sayısı, kadın ve erkeklerin ortalama yaşam süreleri, genç nüfusun bağımlılık oranı, yaşlı nüfusun bağımlılık oranı ve yaş indeksi. Her kriter her ülkede farklılık göstergese de yine de genel olarak hesaplanan nüfus gelişmesi ile paralellik göstermektedir. Bütün bu kriterler göz önüne alınarak yapılan hesaplamada tüm Avrupa ülkeleri dört gruba ayrılmıştır ve nüfus gelişimi en yüksek ülke İrlanda ve Fransa'dır. Çekya ise ikinci gruptadır. Birinci grupta, İrlanda ve Fransa; İkinci grupta Kıbrıs, Malta, Hollanda, İngiltere, Danimarka, Slovakya, Lüksemburg, Belçika, İsveç, İspanya ve Çek Cumhuriyet; üçüncü grupta İtalya, Polonya, Finlandiya, Portekiz, Slovenya, Litvanya, Avusturya; dördüncü grupta Romanya, Litvanya, Yunanistan, Estonya, Almanya, Macaristan ve Bulgaristan bulunur. Aynı kriterler Çekya'nın bölgelerine uygulandığında birinci grupta, Merkezi Bohemya; ikinci grupta, Liberec Prague, Pilsen, Ústí, Karlovy Vary, Pardubice, South Moravia; üçüncü grupta Güney Bohemya, Vysočina Hradec Králové, Olomouc, Moravia-Silesia, Zlín bölgeleri bulunmaktadır (Svatošová, 2010).

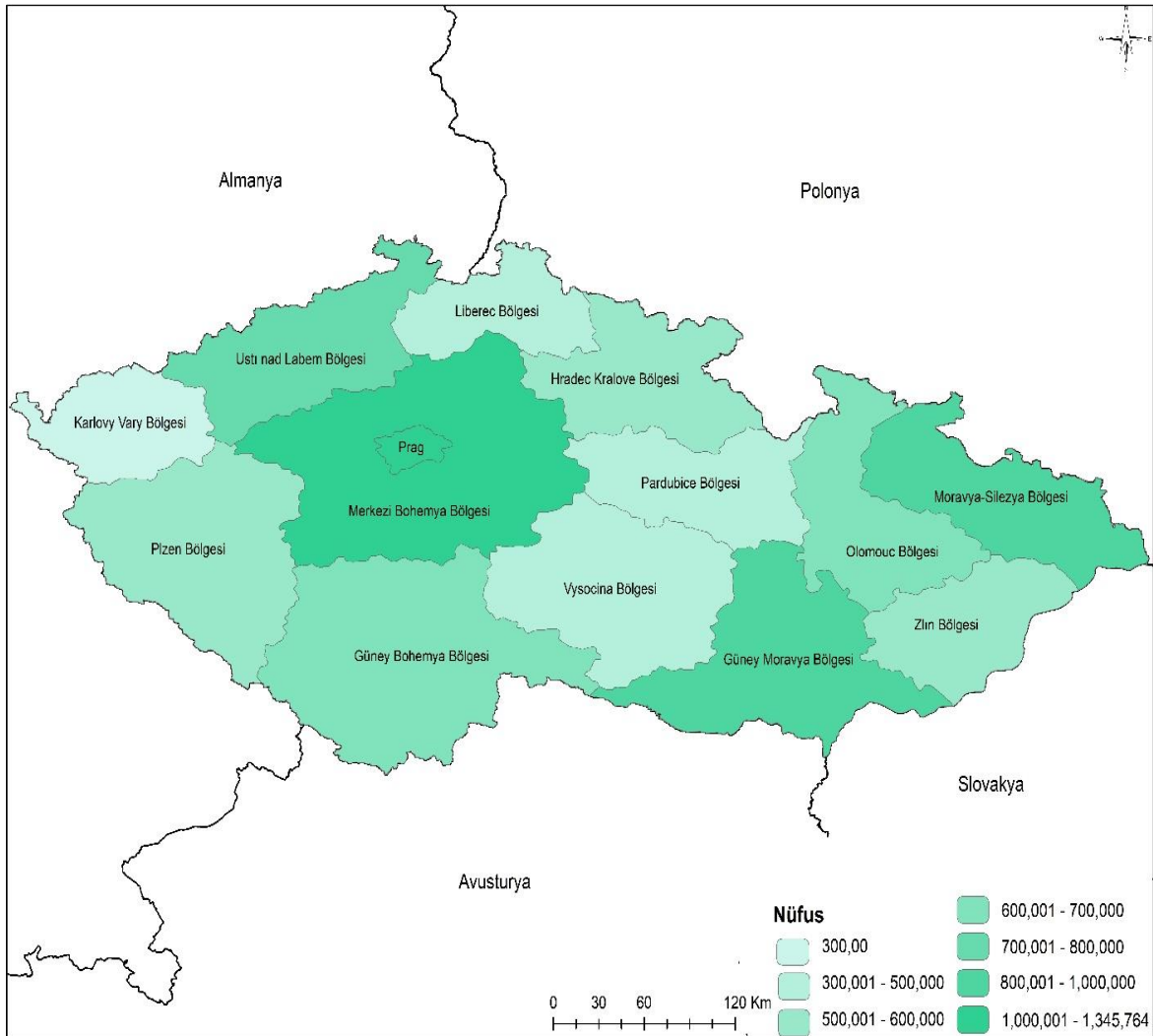
Svatošová (2013) Çekya'daki nüfusun yaşam koşulları esas alarak bölgesel farklılıkları ortaya çıkardığı çalışmasında 2005-2010 yılları arasında bölgesel gelişmişlik düzeyinde pek bir değişim olmadığı sonucuna ulaşmıştır. En iyi durumun Vysočina and Jihočeský'de, en kötü durum Moravskoslezský and Ústecký'tedir. Ayrıca Karlovarský and Pardubický bölgelerinin durumu görece olarak daha iyileşirken Středočeský and Jihomoravský bölgelerinin durumu daha olumsuz olmuştur.

Çek nüfusunun bir diğer önemli olgusu da uluslararası öğrenci hareketliliğidir. Yine benzer süreçlerde olduğu gibi hem küreselleşme hem de komünizm sonrası liberal döneme geçişe bağlı olarak Çekya uluslararası öğrenciler için çekim merkezi olmaya başlamıştır (Weibl, 2015). 2018 yılı verilerine göre Çekya'da 43,517 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Çekya'daki yabancı nüfus sayısı 570 bin olduğuna göre toplam yabancı nüfusunun yüzde 5'ini yabancı öğrenci nüfusu oluşturmaktadır. 2001'de Çekya'da yalnız 9 bin yabancı öğrenci varken 2010 yılında bu rakam 38 bin, 2015 yılında Çekya'da 42 bin civarına ulaşmıştır. Bu öğrencilerin yüzde 14'ü lisans seviyesinde öğrencilerdir. 2018 yılında uluslararası öğrencilerin sayısı 43, 517'e ulaşmıştır. Çek eğitiminin Bologna sürecine katılımından sonra Avrupa ülkelerinin dışından Çekya'ya gelen öğrenci sayısı artmıştır. Çekya'da uluslararası öğrenci sayısı artmasına rağmen bu öğrencilerin yaklaşık yarısı komşu Slovanya'dandır. 2015 yılında Çekya'daki Slovak öğrenci sayısı 22,224 iken, 2016'da 22,178'dir. 2017 yılında biraz düşen sayı 21,481'dir. Uluslararası öğrencilerin yaklaşık dörte biri Rusya (5.900), Ukrayna (2.900) ve Kazakistan (1.600) gibi eski Sovyet rejimi ülkelerdendir. Çekya'dan dışarı giden öğrencilere bakıldığında Çekya'dan en çok gidilen ülke ile Çekya'ya en çok öğrenci gelen ülke arasında benzerlik söz konusudur. 2011 yılında, 4,979 Çek öğrenci eğitim için Slovakya'ya gitmiştir. Bunun haricinde Çek öğrencilerin yükseköğrenim için en çok tercih ettiği ülkeler Almanya, İngiltere, ABD ve Fransa'dır. Bu altı destinasyon Çekya'dan dışarı giden tüm uluslararası öğrencilerin yüzde 80'ini oluşturmaktadır. Diğer bir mesele ise uluslararası öğrencilerin ülke içindeki dağılımıdır. En çok uluslararası öğrencilerin olduğu şehir Prag ve Brno'dur (Liu 2018).

AB'nin 2014 yılı istatistiğine göre ülkeye gelen Erasmus popülaritesi bakımından Çekya Avrupa ülkeleri içinde on ikinci sıradadır. 2018 yılında Çekya'ya gelen Erasmus öğrenci sayısı 10.839'dur. 2015'te yaklaşık olarak 8 bin olduğu göz önüne alınırsa bu miktarın yüzde 30 civarında arttığı söylenebilir. Slovakya, İspanya, Fransa, Türkiye, Almanya'dan öğrenciler Çekya'ya Erasmus için gelen öğrenciler arasında ilk sıradadır. Yabancı öğrencilerin tercih ettiği üniversiteler arasında Prag'daki Karl Üniversitesi ve Çek Teknik Üniversite, Brno'daki Masaryk Üniversitesi başı çekmektedir. Çekya'dan dışarı giden Erasmus öğrenci sayısı ise yaklaşık 8 bindir. Çek öğrenciler daha çok Slovakya, Almanya, Avusturya, İngiltere gibi ülkeleri tercih etmektedir.

Küreselleşme ile beraber özellikle küresel şirketlerde çalışanların nüfus hareketleri günümüzün en önemli olgularından birisidir. Çekya'nın Kadife devrim sonrasında serbest piyasa ekonomisine geçişi ve daha sonra Avrupa Birliği'ne girmesi ile birlikte bu Çek Cumhuriyeti de özellikle Prag ve Brno gibi şehirlerde küresel şirketlerde çalışan kozmopolit insanların sayısı artmıştır (Schrör, 2008).

Şekil 3: Çekya Bölgelerinin Nüfus Miktarı

Günümüz Çekya'sı tarihi olarak Bohemya, Moravya ve Silezya'dan oluşmaktadır. Ülkenin güneybatı kısmını oluşturan Moravya ve kuzey doğusunda küçük bir bölge olan Silezya'nın haricinde büyük bir bölümü Bohemya Bölgesi'ne dâhildir. Özellikle Bohemya ve Moravya Bölgeleri arasında etkileşim içinde olan geçiş bölgeleri mevcuttur. Toplam yüzölçümü 79 bin kilometrekare olan Çekya'nın yaklaşık olarak 53 bin kilometre karesini Bohemya, 22 bin kilometre karesini Moravya ve 4 kilometre karesini Silezya oluşturmaktadır. Bu üç tarihsel bölge ülkedeki mekânsal

değişimi ve daha özelde nüfus değişimi görmek için her zaman önemlidir. Ancak ülkenin tarihsel olarak bölgelere ayrılmasının idari bir karşılığı yoktur. Buna göre Çek Cumhuriyeti on dört idari bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgeler şunlardır: Prag Başkent Bölgesi, Güney Bohemya Bölgesi, Güney Moravya Bölgesi, Karlovy Vary Bölgesi, Hradec Králové Bölgesi, Liberec Bölgesi, Moravya-Silezya Bölgesi, Olomouc Bölgesi, Pardubice Bölgesi, Plzeň Bölgesi, Merkezi Bohemya Bölgesi, Ústí nad Labem Bölgesi, Zlín Bölgesi ve Vysočina Bölgesi'dir. Her ne kadar üç tarihsel bölgenin idari karşılığı olmasa da, açıkçası bu bölgelerin isimlerinden de belli olacağı gibi ayırım yapılırken görece tarihi arkaplan göz önüne alınmıştır. Merkezi Bohemya, Güney Bohemya, Güney Moravya, Bohemya-Silezya gibi bölge isimlerinde bu tarihsel boyut görülürken diğer bölgeler isimlerini daha çok o bölgede gelişmiş olan şehirlerden almışlardır. Örneğin; Licerec, Hradec Kralove, Pardubice Bölgesi gibi. Ayrıca ifade edilmesi gereken önemli bir husus ise ülkenin en gelişmiş şehri olan başkent Prag'ın ayrı bir bölge olarak kabul edilmesidir (Tablo 5 ve Şekil 4).

Çek Cumhuriyeti'ndeki nüfus verileri on dört idari bölgeye göre oluşturulduğu için nüfus verilerine bakıp tarihsel bölgelerin nüfus özellikleri hakkında analiz yapmak nispeten zordur. Yine de genel bir yorum yapılırsa, toplam nüfusu yaklaşık 10.5 milyon olan Çekya'da Bohemya'nın nüfusu yaklaşık 7 milyon, Moravya'nın nüfusu yaklaşık 3 milyon ve Silezya'nın nüfusu 500 bin'dir. Tekrar ifade etmek gerekirse nüfus verileri tarihsel bölgelere göre oluşturulmadığı için tarihsel bölgelerin nüfusu yaklaşık değerlerdir. 2018 nüfus verilerine göre Çekya'nın nüfusu 10, 589,526'dır. (Tablo 5 ve Harita)'da görüleceği gibi nüfusun bölgelere göre dağılımında büyük bir kısmı ülkenin doğusundaki Bohemya Bölgesi'nde toplanmıştır. Daha sonra ise Güney Moravya Bölgesi ve Moravya-Silezya Bölgesi gelmektedir.

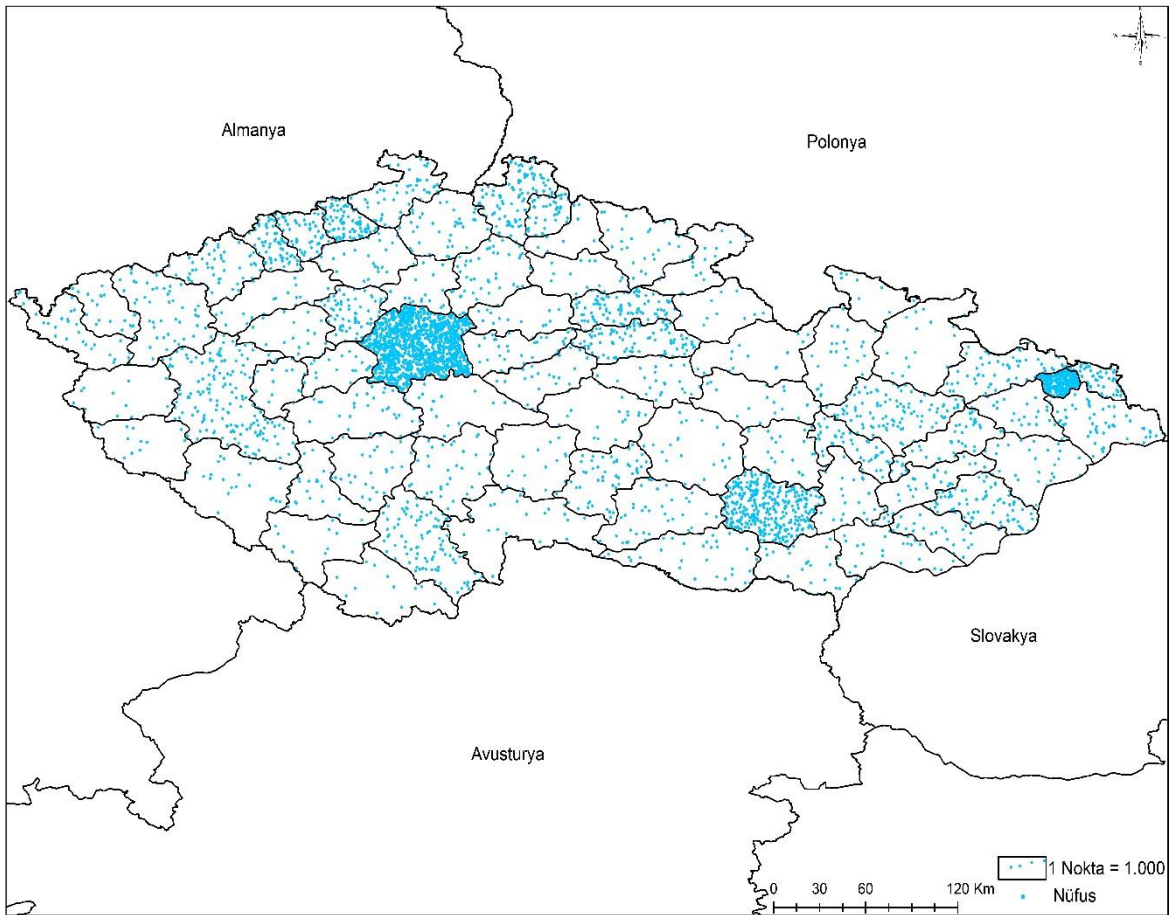
Tablo 5: Çekya'nın Bölgelere Göre Nüfus Dağılımı

Bölge	Yüzölçümü (Km2)	Nüfus	Nüfus Yoğunluğu	Yerleşme Sayısı	Bölgenin Merkezi Şehri
Prag (Hlavní město Praha)	496	1,294 513	2,608,8	1	Prag
Merkezi Bohemya Bölgesi (Středočeský kraj)	10,928	1 352,795	123,8	1,144	Prag
Güney Bohemya Bölgesi (Jihočeský kraj)	10,058	640,196	63,7	624	České Budějovice
Plzeň Bölgesi (Plzeňský kraj)	7,649	580,816	75,9	501	Plzeň
Karlovy Vary Bölgesi (Karlovarský kraj)	3,310	295,686	89,3	134	Karlovy Vary
Ustí nad Labem Bölgesi (Ústecký kraj)	5,339	821,080	153,8	354	Ustí nad Labem
Liberec Bölgesi (Liberecký kraj)	3,163	441,300	139,5	215	Liberec
Hradec Kralove Bölgesi (Královéhradecký kraj)	4,759	551,089	115,8	448	Hradec Kralove
Pardubice Bölgesi (Pardubický kraj)	4,519	518,337	114,7	451	Pardubice
Vysocina Bölgesi (Kraj Vysočina)	6,796	508,916	74,9	704	Jihlava
Güney Moravya Bölgesi (Jihomoravský kraj)	7,188	1,183,207	164,6	673	Brno
Olomouc Bölgesi (Olomoucký kraj)	5,272	633,178	120,1	402	Olomouc
Zlín Bölgesi (Zlínský kraj)	3,963	583,056	147,1	307	Zlín
Moravya-Silezya Bölgesi (Moravskoslezský kraj)	5,430	1,205,886	222,1	300	Ostrava
Çek Cumhuriyeti (Česká republika)	78,871	10,610,05	134,5	6,258	-

Kaynak: Çek İstatistik Ofisi (Český statistický úřad, 2018)

Çekya’da nüfusun mekânsal dağılımına şehir ölçeğinde bakılacak olursa, Çekya’da nüfusu bir milyonu aşan şehir bir tanedir. Dört şehrin nüfusu ise 100 bin ile 1 milyon arasındadır. 10 bin ile 100 bin arasında ise 141 şehir vardır. Nüfusu en fazla olan şehir 1.165.581 kişi ile başkent Prag’dır. Yine tarihsel perspektiften bakılırsa, Çekya’nın üç tarihsel bölgesindeki en büyük şehirler aynı zamanda ülkenin de en kalabalık üç şehridir ve şehirler tarihsel bölge ayrımı ile de paralellik göstermektedir. Buna göre ülkenin en büyük şehri olan Prag aynı zamanda ülkenin birçok açıdan en gelişmiş bölgesi olan Bohemya’dayken, Çekya’nın ikinci büyük şehri Moravya’da ve üçüncü büyük şehri Ostrava Silezya’dadır. Bu şehirler geçmişte olduğu gibi günümüzde de ekonomik, toplumsal ve kültürel açıdan çekim merkezidir. Moravya Bölgesi’nin diğer önemli şehirleri Olomouc, Zlin, Jihlava’nın haricinde diğer büyük ve gelişmiş şehirlerin hepsi Bohemya’dadır. Çekya’nın nüfusu en fazla olan ilk on şehri sırasıyla şöyledir: Prag, Brno, Ostrova, Plsen, Olomouc, Liberec, Ceske Budejovice, Hradec Kralove, Usti nad Labem, Pardubice’dır.

Şekil 4: Çekya’nın Nüfus Yoğunluğu

Tablo 6: 2018 Yılı Verilerine Göre Çekya’da Nüfusu En Fazla Olan Şehirler

Sıra	Şehir	Nüfus	Sıra	Şehir	Nüfus
1	Prag	1,165,581	16	Opava	60,252
2	Brno	369,559	17	Frydek-Mistek	59,416
3	Ostrova	313,088	18	Decin	52,058
4	Pilsen	164,180	19	Karlovy Vary	51,807
5	Olomouc	101,268	20	Teplice	51,223
6	Liberec	97,770	21	Chomutov	50,251

7	Ceske Budojovice	96,053	22	Jihlava	50,100
8	Hradec Kralove	95,195	23	Prostejov	47,374
9	Usti Nad Labem	94,105	24	Prerov	47,311
10	Pardubice	88,741	25	Jablonec nad Nisou	44,878
11	Havirov	82,768	26	Mlada Boleslav	43,684
12	Zlin	78,759	27	Ceska Lipa	38,841
13	Kladno	70,003	28	Trebic	38,785
14	Most	67,905	29	Trinec	38,415
15	Karvina	63,677	30	Tabor	36,264

Kaynak: Çek İstatistik Ofisi (Çeský statistický úřad)

Tarihsel bölgelerin merkezi şehirleri olan Prag, Brno ve Ostrova şehirleri, bölgenin en önemli çekim merkezi olduğu için o şehirlere dair özelliklerin bölgenin genel özelliklerini de yansıtır. Ülkenin başkenti olan ve idari on dört bölge içinde ayrı bir bölge olan Prag Çekya'nın en gelişmiş şehridir. Tarih boyunca bir çekim merkezi olan Prag, özellikle komünist rejim sonrasında bu çekiciliğini yeniden kazanmıştır. Ülkede en fazla uluslararası öğrenci Prag'da bulunmaktadır. Aynı zamanda Çekya'ya gelen turistlerde en fazla paya Prag sahiptir. Çekya'nın ikinci büyük şehri ve Moravya Bölgesi'nin en büyük şehri olan Brno, sanayi inkılabı sonrasında önemli bir çekim merkezidir. Avusturya Macaristan İmparatorluğu'nun Manchester'I diye anılan Brno'da özellikle tekstil sanayi çok gelişmiştir. Komünist rejim döneminde çekim merkezi olma özelliğini kaybeden Brno, kadife devrim sonrasında bu özelliğini tekrar kazanmaya başlamıştır. Özellikle Viyana şehrine yakınlığı şehre çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Silezya'nın en büyük şehri olan Ostrava, Çekoslavakya'nın en önemli sanayi merkezlerinden birisidir. Ancak ülkede ağır sanayi tesislerinin kapatılması sürecinden Ostrava'da olumsuz etkilenmiştir.

4. SONUÇ

Türkçe yazında Çekya ile ilgili fazla çalışma olmamasının en önemli sebeplerinden biri iki ülke arasında tarihsel olarak yolların kesişmemiş olması gösterilebilir. Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'nin modernleşme hikâyesi ile Avusturya Macaristan İmparatorluğu'ndan ayrılıp bağımsız olan Çekoslovakya'nın hikâyesi birbirinden bağımsız olarak devam etmiştir. Savaş sonrasında Soğuk Savaş dönemi ile birlikte iki farklı kutubun iki farklı kanadında bulunan Türkiye ve Çekoslovakya'nın ilişkileri zayıf kalmıştır. Kadife Devrim sonrasında liberal ekonomiye geçen ve daha sonra Avrupa Birliği'ne katılan Çekya'nın son otuz yılda hikâyesi başka bir boyut kazanmıştır. Bağımsız bir devlet olduğu 1918 yılından itibaren Avusturya Macaristan İmparatorluğu'ndan devraldığı sanayi tesislerini daha da geliştiren ülke birçok açıdan gelişmiş bir ülkedir ve Avrupa Birliği'ne dâhil olduktan sonra Türkiye'nin ilişkilerini geliştireceği muhtemel ülkelerden birisidir.

Özellikle 2000'li yıllardan itibaren küreselleşme denen olgunun izlerini Çekya ve Türkiye bağlamında okumak mümkündür. Türkiye'den birçok öğrencinin Erasmus gibi eğitim programları ile Çekya'yı tercih etmesi ve peşinden o ülkede yaşamayı arzulaması Çekya'ya ilgiyi artırmaktadır. Özellikle son yıllarda Türkiye'den Çekya'ya giden turist sayısının da artıyor olması Çekya'ya ilginin bir diğer göstergesidir. Bu bağlamda bu çalışma Çekya'nın nüfusu hakkında genel bilgilere vererek bu başlığa yapılacak çalışmalara zemin olmayı amaçlamaktadır.

Avrupa'da yaşayan Türkler göç çalışmalarında önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Almanya, Belçika, Hollanda, Avusturya gibi ülkelerde yaşayan Türkler genellikle işçi göçleri kapsamında değerlendirilir ve bu bağlamda emek diasporası içine dâhil edilir. Çekya'da yaklaşık 3 bin civarında Türk nüfus her ne kadar sayı olarak az gözükse de bu ülkede yaşayan Türk nüfusun bir bölümü

küresel şirketlerde çalıştığı ve nispeten eğitilmiş olduğu için Çekya'daki Türk nüfusu üzerine yapılacak çalışmalar diğer ülkelerdeki Türklerle kıyaslama imkânı sunar.

KAYNAKÇA

- Alamgir, A. K. (2013). Race is elsewhere: state-socialist ideology and the racialisation of Vietnamese workers in Czechoslovakia. *Race & Class*, 54(4), 67-85.
- Beeson, T. (1982). *Discretion and valour: religious conditions in Russia and Eastern Europe* (p. 229). Philadelphia: Fortress Press.
- Cravens, C. S. (2006). *Culture and customs of the Czech Republic and Slovakia*. Greenwood Publishing Group.
- Creighton, H. (2014). *Europe's ageing demography*. International Longevity Centre: London, UK
- Cviklova, L. (2015). Direct and indirect racial discrimination of Roma people in Bulgaria, the Czech Republic and the Russian Federation. *Ethnic and Racial Studies*, 38(12), 2140-2155.
- Český statistický úřad, <https://www.czso.cz/csu/czso/home>, 12.01.2019.
- Dufek, J., and Minařík, B. (2009). Age of population and the development of population ageing in the regions of the Czech Republic. *Agricultural Economics*, 55(6), 259-270
- Hamplová, D., and Nešpor, Z. R. (2009). Invisible religion in a "non-believing" country: The case of the Czech Republic. *Social Compass*, 56(4), 581-597.
- Hüwelmeier, G. (2015). Mobile Entrepreneurs: Transnational Vietnamese in the Czech Republic. In *Rethinking Ethnography in Central Europe* (pp. 59-73). Palgrave Macmillan, New York.
- Liu, J. (2018). A Comparative Study of The Effect of Bologna Process on the Italian Higher Education and Czech Higher Education. *Education Reform Journal*, 3(1), 24-31.
- Müllerová, P. (1998). Vietnamese diaspora in the Czech Republic. *Archív orientální*, 66(2), 121-126.
- Nožina, M. (2010). Crime networks in Vietnamese diasporas. The Czech Republic case. *Crime, law and social change*, 53(3), 229-258.
- Schrör, H. (2008). Business demography in Europe: employers and job creation. *Statistics in Focus*, 100.
- Spousta, J. (2002). Changes in religious values in the Czech Republic. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 38(3), 345-364.
- Svatošová, L. (2010). Comparison of demographic development in the CR and the EU countries. *Agricultural Economics*, 56(4), 176-182
- Svatošová, L. (2013). The development of regional disparities in Czech Republic over the 2005–2010 years. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 60(7), 337-344.
- Thirring, Lajos (1942). "Vármegyéink területe, népességfejlődése, népsűrűsége és közigazgatási felosztása" [Territory, population increase and density, and administrative divisions of our counties]. *Magyar Statisztikai Szemle* (in Hungarian). Budapest: Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal, 20(4), 179.
- Toma, P. A., and Reban, M. J. Church-State Schism in Czechoslovakia. *Bociurkiw and Strong, Religion and Atheism*, 273-91.
- Vermeersch, P. (2003). Ethnic minority identity and movement politics: The case of the Roma in the Czech Republic and Slovakia. *Ethnic & Racial Studies*, 26(5), 879-901.
- Weibl, G. (2015). Cosmopolitan identity and personal growth as an outcome of international student mobility at selected New Zealand, British and Czech universities. *Journal of international Mobility*, (1), 31-44.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

The history of Czechia might be divided into four periods. These periods were that i) the period of independent Czechoslovak Republic was established after the First World War (1918-1938), ii) the period during the the Second World War (1939-1945, iii) the period of Socialist Czechoslovakia during the Cold War, iv) the period when Czech and Slovaks had separated and continued as two independent states after the Socialist regimes (1992-present). With three etnical divisions such as Bohemia, Morevia and Silesia under Austro-Hungarian rule before The First World War, Czech land which has 10 million inhabitants gives us information about the ethnic structure of the region.

Czechia, one of the most remarkable countries of Central Europe, has witnessed many historical events since its independence. In this respect, population is an essential element in social science to grasp the change of society and historical events. The aim of this paper is to examine the population change of Czech Republic, and in particular the features of Czech population and spatial distribution of the population. It is significant to note that the population change of Czech Republic is directly related to historical events. For instance, The fact that Czechoslovakia, which gained its independence in 1918 after the First World War, had lost some parts of its territory after the Second World War and the forced migration of Sudeten Germans who cooperated with Nazi Germans during the war is one of the most important events affecting the population change in Czech Republic. Vietnamese people, who immigrated to the country during the Cold War, is another important feature of the population geography of Czech Republic. Although Czech Republic divided into three historical regions such as Bohemia, Moravia and Silesia, it has fourteen administrative regions. Bohemia, which is largest historical region of Czech land, has more crowded cities than Moravia and Silesia. The top three major cities of Czech Republic are Prague, Brno and Ostrava.

The Historical Change of Population in Czechia

In this context, Although the Czech language was the first language with 62.9 percent of the population in Czech land, German language had significant percentange (=34.6%). Besides the rate of Polish language in Czech land was 1.6 percent. Before Czechoslovakia, an independent state in 1918, Austria was an autonomous region of the Hungarian Empire. The Czechs and Slavs in Austria Hungary, who participated in the war on the side of the Alliance during World War I, took advantage of this war and adopted policies supporting the Entente States. The Czechs and Slovaks, who gained their independence after the victory of the Allied Powers after the war, possessed more land than their historical regions. One-fifth of the territory of the former Austro-Hungarian Empire remained within the borders of Czechoslovakia with independence, while a quarter of the population of the empire was Czechoslovakia. In addition, two-thirds of the industrial areas of the Austro-Hungarian Empire inherited the new state. The population of Czechoslovakaya, which is richer than the east of the west, has a population of 13,374,364 in 1921. Around 7 million of this population consists of Czechs, 2 million Slovaks, 3 million Germans, 750 thousand Hungarians, 500 thousand Ruthenians and 80 thousand Poles (Mahoney, 2011) During World War II, the most controversial region between Germans and the Czechoslovak region, Südetya joined the Nazi Germany, while after the war the Czechoslovakians settled about 3 million Germans in Germany and Austria and settled the Czech population. Apart from this, II. After the end of World War II, with the participation of the Soviet Union of Ruthenias, which was within the borders of Czechoslovakia, the population of the country decreased by another 600 thousand people (Thirring, 1942).

The Features of Population and Spatial Distribution of Populatin in Czechia

According to the 2018 figures, there were 43,517 international students in Czechia. As the total population of foreigners in Czechia is 570 thousand, the foreign students constitute 5% of this population. In 2001, there only 9 thousand foreign students but the number increased to 38 thousand in 2010 and reached to 42 thousand in 2015, 14% of foreign students are university students. In 2018, the number of the foreign students has reached 43 517. Another point is the distribution of the international students within the country. Today's Czechia consists of Bohemia, Moravia and Silezia.

These three regions are always important to see the spatial change and more specifically change of the population. However, this historical division has no correspondence with governance. Czechia is divided to 14 administrative zones. It is hard to carry out an analysis about the population characteristics of the historical regions as the population data are gathered from 14 administrative zones in Czechia. When a general evaluation is done, the total population Czechia is 10.5 million and Bohemia's population is 7 million, Moravia's population is approximately 3 million and Silesia's population is 500 thousand. If it is necessary to state again, the population data haven't been collected according to the historical regions, so the evaluations are approximate numbers. When the spatial distribution of the population is considered, there is only one city exceeding the population of one million. The population of 4 cities are between 100 thousand and 1 million. There are 141 cities which have the population of 10 thousand to 100 thousand. The most crowded city is the capital Prague with 1.165.581 people. When observed from historical perspective, the biggest cities in the three historical regions in Czechia are at the same time the most populated cities and they show parallelism with historical regional division. For this reason, the biggest city of the country -Prague- is in the most developed -Bohemia, the second biggest City is in Moravia and the third one Ostrava is in Silesia.